

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **75765** (13) **U**
(51) МПК (2012.01)
G07C 13/00

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2012 07064	(72) Винахідник(и): Бородкін Дмитро Іванович (UA)
(22) Дата подання заявки: 11.06.2012	(73) Власник(и): Бородкін Дмитро Іванович, вул. Пушкіна, 32, с. Петрашівка, Вінковецький р-н, Хмельницька обл., 32512 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 10.12.2012	(74) Представник: Мошинська Ніна Миколаївна, реєстр. №115
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 10.12.2012, Бюл.№ 23	

(54) СПОСІБ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ

(57) Реферат:

Спосіб електронного голосування включає формування бази даних об'єктів голосування, збір від респондентів інформації щодо цих об'єктів, її обробку та ознайомлення респондентів з результатами обробки. Організатор голосування розміщує на своєму Інтернет-сайті інформацію щодо виборчих округів та окремих кандидатів, які беруть участь у виборах згідно з мажоритарною системою голосування, та дані про політичні партії, які беруть участь у виборах згідно з пропорційною системою голосування, респондент з персонального комп'ютерного засобу заходить на цей Інтернет-сайт та відповідно до посилань сайту організатора голосування здійснює послідовні операції. Ознайомлюється зі списком політичних партій та списком кандидатів у рамках офіційно визначених виборчих округів, вибирає об'єкт, за який він має намір проголосувати, з ряду: політична партія, кандидат на мажоритарному окрузі, кандидат в мери міста. Респондент пропонує свою кандидатуру регіонального політичного лідера, після вибору об'єкта голосування респондент відповідно до посилання сайту організатора голосування вводить цифровий код до системи та свою електронну адресу. У разі введення неправильного цифрового коду чи некоректної електронної адреси організатор голосування розміщує на сайті відповідне повідомлення, після ознайомлення з яким респондент поновлює дані та здійснює голосування в режимі on-line, а у разі вірного введення цифрового коду та коректної електронної адреси організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також розміщує на сайті повідомлення про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі, після переходу респондента за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано, та про можливість голосування через соціальні мережі, при цьому при спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

UA 75765 U

Корисна модель належить до обчислювальної техніки і може бути використаною при проведенні різного роду опитувань громадської думки, анонімного електронного голосування, виборів та референдумів.

Тема голосування на виборах сьогодні є однією з найактуальніших тем у будь-якій країні з будь-яким політичним устроєм та ментальністю. Зазвичай голосуванню передують обговорення та опитування електорату, метою яких є визначення громадської думки і побудова рейтингу ставлення респондентів до того чи іншого кандидата чи партії, що можуть брати участь у виборах. Опитування можна розглядати як один з найпоширеніших методів отримання інформації.

Голосування може бути відкритим або таємним. При відкритому голосуванні не приховується, як проголосував той або інший учасник. При таємному голосуванні повинна бути виключена можливість будь-якого контролю за волевиявленням виборця або тиску на нього. Це необхідно також і для захисту тих, хто проголосував "неправильно", від переслідування.

У відомих літературних джерелах інформації описано багато різноманітних методів проведення таємного голосування, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Так, в патенті РФ № 2212056 (МПК⁷:G07C13/00, опубл. 10.09.2003 р.) описаний процес голосування із використанням електронних бюлетенів. Згідно з цим процесом перед голосуванням члени комісії видають виборцю електронний засіб для ідентифікації, який містить унікальний ідентифікаційний номер, виборець в кабіні для голосування вводить вказаний засіб в комп'ютер, а голосування здійснює шляхом внесення знака його волевиявлення в задану форму візуального зображення електронного бюлетеня, який візуалізується на екрані комп'ютера. Зображення сформованого бюлетеня виборець за допомогою друкувального засобу виводить на папір і опускає в урну для голосування.

Подібний метод голосування представлений в патенті РФ № 2178586 (МПК⁷:G07C13/00, опубл. 20.01.2002 р.). Тут описаний спосіб таємного голосування, при якому використовується бюлетень, одна частина якого має спеціально визначене місце для внесення індивідуального анонімного коду, а інша призначена для контролю правильності волевиявлення і зберігається у виборця. Анонімний код виборець одержує самостійно з лототрона та заповнює бюлетень із внесенням коду. Оприлюднення результатів голосування здійснюють із зазначенням числа голосів, які подані за того чи іншого кандидата, та коду виборців, що проголосували за нього. Це робиться для забезпечення можливості перевірки правильності волевиявлення. У цьому винаході підрахунок голосів практично зводиться до підрахунку кодів бюлетенів. У разі виявлення невідповідності результатів свого голосування опублікованим даним виборець може подати апеляцію.

Недолік обох методів голосування полягає у тому, що вони є доволі ускладненими для виборців, потребують обов'язкової їх присутності на виборчій дільниці, а це, як показує практика, доступно далеко не всім, від чого результати проведення голосування часто стають неадекватними політичній чи соціальній ситуації, яка склалася на момент виборів. Крім того, голосування у такий спосіб потребує чималих капіталовкладень.

Відомий також спосіб електронного голосування, при якому виборець застосовує код доступу до електронної системи голосування, який надається виборчою комісією (патент України № 39582, МПК⁹: G07c13/00, опубл. 25.02.2009 р.). В кабіні голосування виборець користується спеціальним автоматичним пристроєм, у якому висвічуються списки кандидатів (чи партій) з їх номерами і інформаційним матеріалом. На екрані пристрою візуалізується інформація, за якої виборцю пропонується по чергову ввести код доступу та номери за списками, а потім висвітлюється на блоці індикації повідомлення про результат голосування. Результати голосування друкуються друкувальним пристроєм і виборець їх бачить у вигляді віддрукованого рядка введених номерів по спискам і унікального коду, в котрому зашифровані дані номери і додаткова інформація. Ці результати зберігаються в електронному вигляді в центральному керуючому шифрувальному пристрої і на паперовому носії і можуть бути перевірені на предмет фальсифікації відповідними службами, які мають ключі дешифрування.

Недоліком такого способу голосування є те, що його реалізація пов'язана зі значними капіталовкладеннями, крім того, голосування відбувається за присутності виборців на виборчих дільницях і з обов'язковою їх ідентифікацією по паспортних даних.

Більш ефективним з позиції зручності та спрощення проведення виборчих процедур є голосування із залученням механізму формування електронних підписів виборців. Прикладом їх практичного використання може бути спосіб електронного голосування, описаний в патенті РФ № 2242793 (МПК⁷:G07F17/40, опубл. 20.12.2004 р.).

Перевагою цього способу є можливість дистанційного голосування, але в той же час всі дії виборця залишаються підконтрольними з боку виборчого органу, що порушує принципи анонімності виборчої процедури.

Відомий також спосіб голосування (опитування громадської думки), у якому збір інформації, яка надходить від респондентів, виконують за допомогою мобільного стенда, на якому зображені запитання та варіанти відповідей (патент України № 28199, МПК⁸:G07C13/00, опубл. 26.11.2007 р.). Респонденти, що відповідають на запитання, натискають на відповідний механічний датчик, сигнал від якого надходить на модуль керування і запам'ятовування, спроектованих на базі мікропроцесора з вмонтованою пам'яттю програм, які оброблюють їх, створюють і передають сигнали на модулі індикації, що перетворюють електричні сигнали у візуальну інформацію.

Така форма голосування не потребує авторизації учасників, є доступною та недорогою. Але результати голосування важко віднести до категорії об'єктивних хоча б тому, що їх достовірність залежить в основному від добросовісності учасників, адже кожен респондент може проголосувати декілька раз за один і той же об'єкт.

За прототип корисної моделі прийнятий спосіб електронного голосування, який включає формування бази даних об'єктів голосування, збір від респондентів інформації щодо цих об'єктів, її обробку та ознайомлення респондентів з результатами обробки (патент РФ № 2321893, МПК⁹: G07C13/00, опубл. 10.04.2008 р.).

Голосування у цей спосіб здійснюється на виборчій дільниці, оснащений електронною системою з персональними комп'ютерами, зв'язаними з центральною базою даних, у котрій фіксуються результати голосування, а також друкувальними пристроями. Респондент (виборець), прийшовши до дільниці, реєструється з пред'явленням паспорту і одержує доступ до персонального комп'ютера у вигляді коду. Після генерації коду респондент, орієнтуючись на висвітлений на екрані список об'єктів голосування, робить свій вибір, після чого електронна система друкує респондентові відповідний сертифікат із зазначенням його коду та варіанта вибору.

До недоліків цього способу слід віднести перш за все те, що для голосування кожен респондент повинен бути присутнім на виборчій дільниці і при цьому він підлягає авторизації.

Згідно з цим способом результати голосування на певний момент (день чи час) його проведення стають відомими тільки після того, як їх розмістять в системі Інтернет та/або вони будуть продемонстровані по телебаченню. Отже, для того, щоб ознайомитись з ними, респондент повинен чекати цього моменту, а одержати інформацію він зможе лише прийшовши додому та увімкнувши свій комп'ютер чи телевізор.

Слід зазначити, що у всій процедурі такого голосування (як, до речі, і у всіх вищезгаданих) респондент виступає виключно як учасник, права якого обумовлені лише можливістю свого волевиявлення відносно того чи іншого кандидата чи партії, які представлені в списках. Процедура змушує респондента сприймати їх як де-факто, і не передбачає права на будь-яке корегування, зміну, доповнення цього списку або ж пропонування свого кандидата. Не передбачено навіть можливості внесення якихось коментарів.

В основу корисної моделі поставлена задача підвищення ефективності способу електронного голосування шляхом впровадження механізму взаємовідносин між організатором голосування та респондентами в мережі Інтернет, зокрема, шляхом представлення респонденту інформації щодо об'єктів голосування на Інтернет-сайті організатора голосування, надання йому можливості висунування нової кандидатури регіонального політичного лідера та голосування відповідно до посилань із зазначеного сайту, в результаті чого респондент має змогу здійснити дистанційне голосування, залишаючись анонімним, та в реальному часі прослідкувати долю свого власного волевиявлення при урахуванні його на будь-якому із рівнів підрахування голосів, а також розширюються потенційні можливості респондента як учасника виборчого процесу та як особи, котра може висловити своє відношення до певного кандидата чи політичної партії завдяки використанню механізму коментарів.

Поставлена задача вирішується тим, що у способі електронного голосування, який включає формування бази даних об'єктів голосування, збір від респондентів інформації щодо цих об'єктів, її обробку та ознайомлення респондентів з результатами обробки, згідно з корисною моделлю, організатор голосування розміщує на своєму Інтернет-сайті інформацію щодо виборчих округів та окремих кандидатів, які беруть участь у виборах згідно з мажоритарною системою голосування, та дані про політичні партії, які беруть участь у виборах згідно з пропорційною системою голосування, респондент з персонального комп'ютерного засобу заходить на цей Інтернет-сайт та відповідно до посилань сайту організатора голосування здійснює послідовні операції: ознайомлюється зі списком політичних партій та списком

кандидатів у рамках офіційно визначених виборчих округів, вибирає об'єкт, за який він має намір проголосувати, з ряду: політична партія, кандидат на мажоритарному окрузі, кандидат в мери міста, при цьому респондент за бажанням пропонує свою кандидатуру регіонального політичного лідера, після вибору об'єкта голосування респондент відповідно до посилання сайту організатора голосування щодо захисту процесу голосування вводить цифровий код до системи та свою електронну адресу, при цьому у разі введення неправильного цифрового коду чи некоректної електронної адреси організатор голосування розміщує на сайті відповідне повідомлення, після ознайомлення з яким респондент поновлює дані та здійснює голосування в режимі on-line, а у разі вірного введення цифрового коду та коректної електронної адреси організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також розміщує на сайті повідомлення про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі, після переходу респондента за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано, та про можливість голосування через соціальні мережі, при цьому при спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

При цьому при голосуванні згідно з мажоритарною системою респондент вибирає потрібний округ зі списку офіційно визначених мажоритарних округів, представлених на сайті організатора голосування, і знайомиться з описом детальної інформації щодо потенційних кандидатів на мажоритарному окрузі, їх приналежності до партії та поточного рейтингу, після чого він віддає голос за уподобаного кандидата. Так само при голосуванні згідно з пропорційною системою голосування респондент вибирає потрібну політичну партію зі списку представлених на сайті організатором голосування і знайомиться з описом детальної інформації щодо кожної партії, її символом та поточним рейтингом, після чого він віддає голос за уподобану партію.

Запропонований спосіб голосування відрізняється від представленого у прототипі високим ступенем незалежності від впливу багатьох факторів, котрі позначаються на об'єктивності результатів голосування, оперативністю надання інформації щодо поточного рейтингу об'єктів голосування та зведенням до мінімуму можливості фальсифікації наданої респондентом інформації або викривлень результатів.

Завдяки тому, що взаємодія між сторонами (респондент - організатор голосування) відбувається в режимі on-line, респондент може зазначати своє волевиявлення без авторизації, лише вказавши свою електронну адресу, що забезпечує його повну анонімність. На користь анонімності спрацьовує і той факт, що респондент може зайти на сайт організатора голосування з будь-якого комп'ютера, котрий може буде встановлений, наприклад, на роботі, в Інтернет-кафе чи іншому місці, де ідентифікувати конкретного користувача Інтернетом практично неможливо.

Важливою перевагою представленого способу голосування є можливість респондента не тільки ознайомлюватись зі списками кандидатів та партій, наданих організатором голосування, а і вносити свою кандидатуру, та при бажанні висловлювати своє відношення до проведення виборчої процедури, до окремих кандидатів тощо у спеціальному блоці коментарів, розміщення яких не передбачає попередньої модерації та здійснюється анонімно, за умови введення коректного цифрового коду (капчі). Респондент також може обґрунтувати доцільність внесення до списків уподобаного ним кандидата. А, враховуючи той факт, що запропонована форма голосування передувє офіційним виборам і практично має характер опитування, позиція респондента та його думка можуть зіграти неабияку роль у майбутньому виборчому процесі. Крім того, позитивні (або ж негативні) коментарі відносно певного кандидата чи партії можуть підвищити або знизити їх рейтинг. Іншими словами, у запропонованій схемі голосування респонденту створюються сприятливі умови для того, щоб він був не пасивним учасником, а дієвою особою, яка вправі впливати на кінцевий результат виборів.

Запропоноване технічне рішення надає можливості респонденту, зайшовши на сайт організатора голосування, просто ознайомитись зі станом справ виборчого процесу на даний момент, з рейтингом того чи іншого кандидата чи партії.

На відміну від методики, описаної в прототипі, даний спосіб голосування забезпечує респондентові можливість одержувати інформацію щодо об'єкта голосування в режимі реального часу. Тобто одразу ж після того, як він проголосував, електронна система миттєво висвітлює на екрані комп'ютера інформацію щодо рейтингу об'єкта голосування, і респонденту не потрібно чекати якихось офіційних повідомлень з Інтернету чи по телебаченню.

До переваг запропонованого способу, які відрізняють його від прототипу, можна також віднести те, що після того, як респондент вказав вибраний ним об'єкт голосування, організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, і лише після переходу за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на своєму сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано та про можливість голосування через соціальні мережі. Це сприяє об'єктивності проведення процесу, забезпечує умови контролю кожним респондентом правильності урахування його голосу.

Так само при спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

Реалізація запропонованого способу електронного голосування:

Організатор голосування розміщує на своєму Інтернет-сайті інформацію щодо об'єктів голосування - окремих кандидатів у мажоритарних виборчих округах, які беруть чи потенційно можуть брати участь у виборах згідно з мажоритарною системою голосування, та дані про політичні партії, які беруть чи можуть брати участь у виборах згідно з пропорційною системою голосування.

Респондент з персонального комп'ютерного засобу заходить на даний Інтернет-сайт, ознайомлюється зі списком партій та кандидатів і вибирає кандидата чи партію. При цьому він також може запропонувати іншу, не зазначену в списках, кандидатуру регіонального політичного лідера. Після вибору об'єкта голосування респондент вводить до електронної системи цифровий код (капчу) та свою електронну адресу і здійснює голосування.

У разі введення неправильного цифрового коду (капчі) чи некоректної електронної адреси організатор голосування розміщує на сайті відповідне повідомлення. Респондент, ознайомившись з ним, поновлює дані та голосує повторно. У разі правильного введення цифрового коду (капчі) та коректної електронної адреси організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також розміщує на сайті повідомлення про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі. Після переходу респондентом за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано та про можливість голосування через соціальні мережі. При спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

Приклад

Реалізацію запропонованого способу можна продемонструвати на прикладі функціонування Інтернет-сайту www.nbnews.com.ua Незалежного Бюро Новин, на якому розміщений сервіс (система) on-line голосування на виборах до Верховної Ради України 2012 року.

Респондент відкриває сайт www.nbnews.com.ua. На першій сторінці, натиснувши на панель "Вибори-2012. Голосуй за свого кандидата! Спецпроект НБН", він попадає на Інтернет-сайт "Вибори-2012", на якому розміщений опис даного проекту. Сайт має два основних розділи:

1. Рейтинг партій (де можна віддати свій голос за одну політичну партію); та

2. Мажоритарні округи (де у кожному окрузі можна підтримати одного кандидата або запропонувати свою кандидатуру регіонального політичного лідера).

Голосування за мажоритарною системою:

Натиснувши на малюнок "Знайди свій виборчий округ та проголосуй за свого кандидата: Мажоритарна система", респондент переходить на сторінку з переліком мажоритарних округів з розподілом по округах. Потім він вибирає округ і натискає на відповідне посилання (наприклад, м. Київ, № 223), після чого респондент переходить на сторінку з описом округу (район, № дільниці, кількість виборців) та переліком кандидатів по цьому виборчому округу. Також він може ознайомитись з інформацією біля фотографії кожного кандидата - ПІБ кандидата, приналежність до партії, результат голосування. Якщо респондент не знайшов кандидата, за якого б хотів проголосувати, він може додати даного кандидата, натиснувши на посилання "Додати кандидата". Після того, як запропонована кандидатура пройде перевірку модератором сайту на коректність, інформація про список кандидатів оновлюється, і респондент може проголосувати за вибраного запропонованого кандидата. Для того, щоб проголосувати за кандидата, респондент натискає на посилання "Голосувати" під фотографією відповідного кандидата, після чого на дисплеї з'являється вікно, у якому зазначається інформація щодо

необхідності введення певного цифрового коду (капчі) і електронної адреси. Респондент вводить (набирає) цей код та зазначає електронну адресу і, натиснувши на посилання "Голосувати", здійснює голосування. У разі введення неправильного цифрового коду (капчі) чи некоректної електронної адреси організатор голосування розміщує на сайті відповідне повідомлення. Респондент, ознайомившись з ним, поновлює дані та голосує повторно. У разі вірного введення цифрового коду (капчі) та коректної електронної адреси організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також розміщує на сайті повідомлення про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі. Після переходу респондента за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано та про можливість голосування через соціальні мережі. При спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

Голосування за пропорційною системою:

Натиснувши на малюнок "Віддай свій голос за політичну партію, якій ти довіряєш найбільше: Пропорційна система", респондент переходить на сторінку з рейтингом партій. На даній сторінці він ознайомлюється з переліком партій, їх символами, поточним рейтингом. Після вибору уподобаної партії респондент натискає на зазначене під нею посилання "Голосувати". Далі повторюються дії, аналогічні тим, що мають місце при голосуванні за мажоритарною системою: респондент вводить запропонований системою цифровий код (капчу) та свою електронну адресу, натискає посилання "Голосувати", після чого одержує від організатора голосування повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також ознайомлюється на сайті з повідомленням про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі. Після переходу респондента за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано та про можливість голосування через соціальні мережі.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

1. Спосіб електронного голосування, який включає формування бази даних об'єктів голосування, збір від респондентів інформації щодо цих об'єктів, її обробку та ознайомлення респондентів з результатами обробки, який **відрізняється** тим, що організатор голосування розміщує на своєму Інтернет-сайті інформацію щодо виборчих округів та окремих кандидатів, які беруть участь у виборах згідно з мажоритарною системою голосування, та дані про політичні партії, які беруть участь у виборах згідно з пропорційною системою голосування, респондент з персонального комп'ютерного засобу заходить на цей Інтернет-сайт та відповідно до посилань сайту організатора голосування здійснює послідовні операції: ознайомлюється зі списком політичних партій та списком кандидатів у рамках офіційно визначених виборчих округів, вибирає об'єкт, за який він має намір проголосувати, з ряду: політична партія, кандидат на мажоритарному окрузі, кандидат в мери міста, при цьому респондент за бажанням пропонує свою кандидатуру регіонального політичного лідера, після вибору об'єкта голосування респондент відповідно до посилання сайту організатора голосування щодо захисту процесу голосування вводить цифровий код до системи та свою електронну адресу, при цьому у разі введення неправильного цифрового коду чи некоректної електронної адреси організатор голосування розміщує на сайті відповідне повідомлення, після ознайомлення з яким респондент поновлює дані та здійснює голосування в режимі on-line, а у разі вірного введення цифрового коду та коректної електронної адреси організатор голосування надсилає на електронну адресу респондента повідомлення із зазначенням посилання, по якому респондент повинен перейти для підтвердження свого волевиявлення, а також розміщує на сайті повідомлення про відправлення листа на електронну адресу респондента та про можливість голосування через соціальні мережі, після переходу респондента за посиланням організатор голосування зараховує голос респондента та розміщує на сайті відповідне повідомлення про те, що голос респондента враховано, та про можливість голосування через соціальні мережі, при цьому при спробі респондента повторно проголосувати за той же об'єкт чи повторно перейти за отриманим посиланням організатор голосування розміщує на сайті повідомлення про те, що волевиявлення респондента вже було зараховано.

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що при голосуванні згідно з мажоритарною системою респондент вибирає потрібний округ зі списку офіційно визначених мажоритарних округів, представлених на сайті організатора голосування, і знайомиться з описом детальної інформації щодо потенційних кандидатів на мажоритарному окрузі, їх приналежності до партії та поточного рейтингу, після чого він віддає голос за уподобаного кандидата.
3. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що при голосуванні згідно з пропорційною системою голосування респондент вибирає потрібну політичну партію зі списку представлених на сайті організатором голосування і знайомиться з описом детальної інформації щодо кожної партії, її символом та поточним рейтингом, після чого він віддає голос за уподобану партію.

Комп'ютерна верстка Л. Купенко

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601